

Verhaal van de dag

9 september 2015 Leestijd 7 - 9 minuten

Miljoenen op de vlucht? Europa wordt overspoeld? In de wirwar aan nieuwsberichten over vluchtelingen zou het goed kunnen dat je het overzicht bent kwijtgeraakt. Daarom: de antwoorden op je voor de hand liggende, moeilijke en politiek incorrecte vragen.

15 vragen en antwoorden voor wie de draad kwijt is in het vluchtelingendebat

Correspondent Vooruitgang

[Rutger Bregman](#)

Een Syrische vluchteling bij de grens met Hongarije bekijkt de kaart op zijn telefoon. Samen met zijn familie is hij op weg naar Duitsland. Foto: Thomas Campean / Hollandse Hoogte

Ruim vier jaar geleden barstte een gruwelijke burgeroorlog uit in Syrië. Miljoenen mensen sloegen in hun eigen land op de vlucht. Maar al snel trokken ze de grens over - op weg naar Turkije, Libanon en Europa. In de wirwar aan nieuwsberichten zou het goed kunnen dat je de draad bent kwijtgeraakt.

Dus bij dezen in sneltreinvaart: de 15 vragen over de vluchtelingencrisis die je niet [durfde](#) te

stellen.

1. Oké, vertel, hoe groot is het probleem?

Er is niemand die de omvang van het drama beter kan uitleggen dan de Zweedse professor Hans Rosling. Hij laat zien dat landen als Turkije, Libanon en Jordanië pas echt van een 'crisis' kunnen spreken. Relatief gezien komen er maar weinig vluchtelingen naar Europa.

https://www.youtube.com/watch?v=0_QrlapiNOw

Het verhaal van Rosling in een notendop:

- Twaalf van de twintig miljoen Syriërs hebben hun huis verlaten.
- Acht van die twaalf miljoen Syriërs zijn in andere delen van het land gaan wonen.
- Vier van de twaalf miljoen Syriërs zijn neergestreken in Turkije, Libanon en Jordanië.
- Ongeveer 250.000 Syriërs zijn in Europa beland.

Het filmpje van Rosling is een paar maanden oud: intussen zijn er (volgens de laatste telling in juli) nog eens 100.000 Syriërs in Europa [gearriveerd](#).

2. Zo'n 350.000 Syrische vluchtelingen dus. Is dat veel of weinig?

De Hongaarse premier Viktor Orbán waarschuwde onlangs dat Europeanen een minderheid op hun eigen continent worden. Maar in dit tempo kan dat nog eeuwen duren. Ten opzichte van de totale Europese bevolking - [ongeveer](#) 630 miljoen inwoners - vormen de Syrische vluchtelingen namelijk een kleine groep: zo'n 0,05 procent. Er wonen ongeveer evenveel mensen in de stad Utrecht.

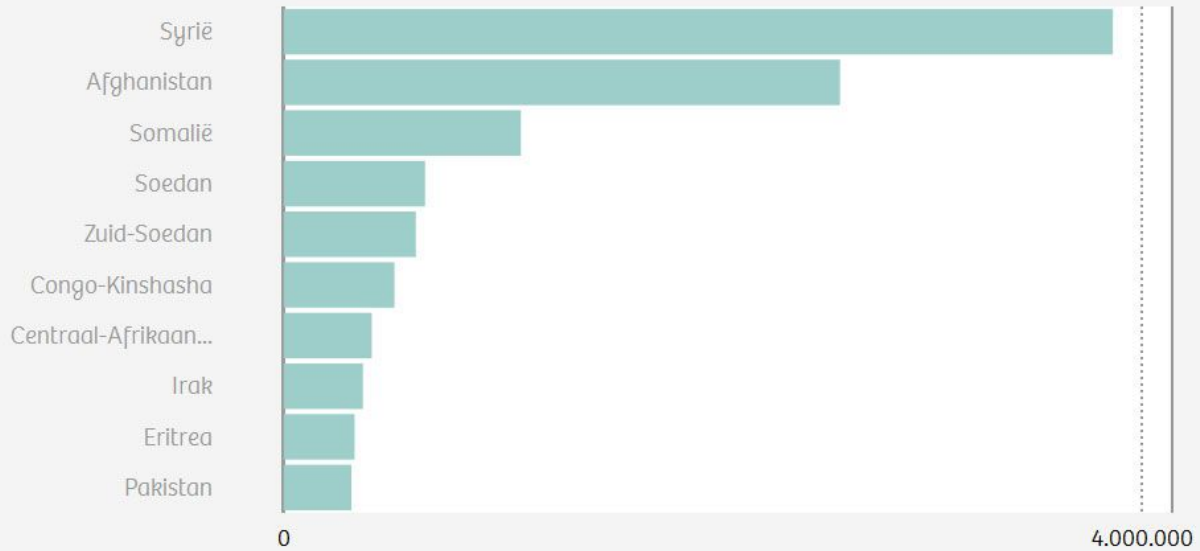
In de top 10 van landen die de meeste vluchtelingen ontvangen, staat dan ook geen enkel Europees land. Maar dat neemt weer niet weg dat het aantal vluchtelingen in Europa stijgt. Er zijn sinds de jaren negentig niet zoveel vluchtelingen geweest.

Waar komen de meeste vluchtelingen vandaan?

Waar gaan de meeste vluchtelingen heen?

Waar komen de meeste vluchtelingen vandaan?

Wereldwijd komen de meesten uit Syrië en Afghanistan

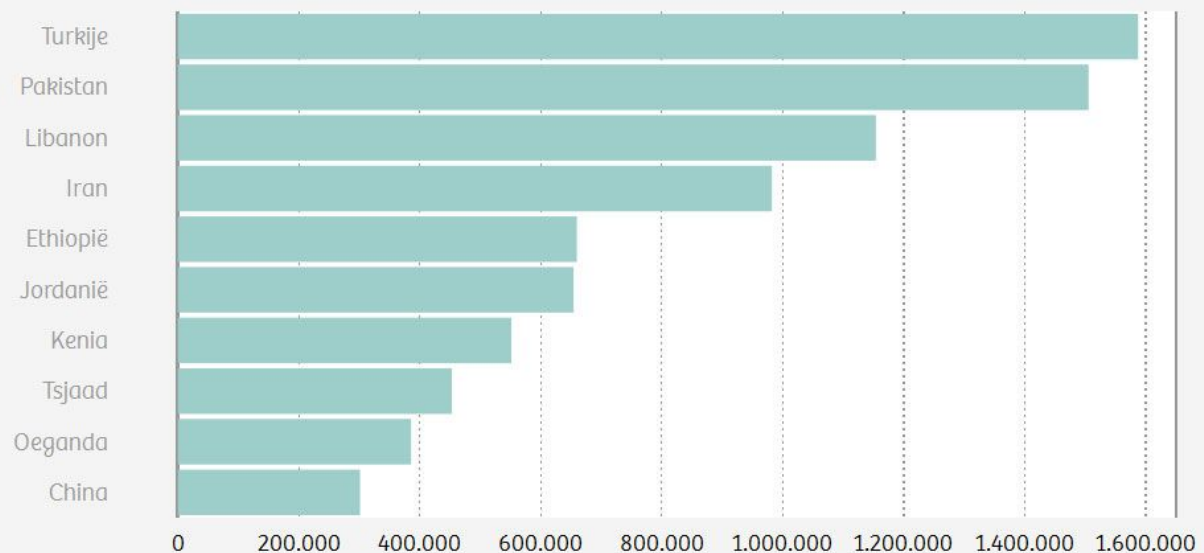
Bron: [UNHCR Global Trends \(2014\)](#) • LocalFocus

Waar komen de meeste vluchtelingen vandaan?

Waar gaan de meeste vluchtelingen heen?

Waar gaan de meeste vluchtelingen heen?

Hint: niet naar Europa.

Bron: [UNHCR Global Trends \(2014\)](#) • LocalFocus

Tip: klik op de twee knoppen bovenaan.

3. Als ze naar Europa komen, waar gaan de meeste vluchtelingen dan naartoe?

In Europa ontvingen Duitsland, Zweden, Italië, Frankrijk en Hongarije in 2014 de meeste vluchtelingen. Duitsland is verreweg de populairste bestemming. Vorig jaar gingen er zo'n 200.000 mensen naartoe en voor 2015 verwacht Duitsland 800.000 nieuwkomers (dit cijfer is niet te checken, sommige experts denken dat het overdreven is).

Maar wie de aantallen in perspectief plaatst, ziet dat de meeste Syrische vluchtelingen nog altijd in Syrië, Libanon, Turkije en Jordanië zijn. Om de zoveel tijd pleit een politicus voor meer 'opvang in de regio,' maar dit gebeurt al lang en op immense schaal. In Libanon bestaat inmiddels een kwart van de inwoners uit Syrische vluchtelingen.

4. En hoeveel vluchtelingen komen hierheen?

Nederland kreeg vorig jaar 24.500 asielaanvragen. Daarmee staan we op de achtste plek van Europa. Relatief gezien (per 100.000 inwoners) staan we nog lager in het ranglijstje: op de dertiende plek. Trouwens, in de jaren negentig kwamen er méér vluchtelingen naar Nederland dan nu. Toen vroegen gemiddeld 35.000 mensen per jaar asiel aan, in de jaren nul waren dat er nog 16.000 en sinds 2011 is dit aantal gestegen naar 20.000.

5. Zijn er eigenlijk geen rijke landen in het Midden-Oosten die de Syrische vluchtelingen kunnen opvangen? Goed punt. Amnesty International [schreef](#) het eind 2014 nog: 'De zes Golfstaten - Qatar, de Verenigde Arabische Emiraten, Saoedi-Arabië, Koeweit, Oman en Bahrein - hebben nul hervestigingsplaatsen geboden voor Syrische vluchtelingen.' Je leest het goed: nul.

Asielverzoeken in Nederland

In de jaren negentig waren het er meer

Bron: CBS • LocalFocus

5. Zijn er eigenlijk geen rijke landen in het Midden-Oosten die de Syrische vluchtelingen kunnen opvangen?

Goed punt. Amnesty International [schreef](#) het eind 2014 nog: 'De zes Golfstaten - Qatar, de

Verenigde Arabische Emiraten, Saoedi-Arabië, Koeweit, Oman en Bahrein - hebben nul hervestigingsplaatsen geboden voor Syrische vluchtelingen.' Je leest het goed: nul.

Volgens de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties zijn er wel 500.000 Syriërs in Saoedi-Arabië. Zij kregen eerder een werkvisum en mochten na afloop van hun visum blijven.

6. Even over die reis: hoe komen de vluchtelingen in Europa? Allemaal met de boot?

De beelden van volgepropte, gammele bootjes zijn zo indringend dat je zou denken dat dit de enige manier is waarop mensen naar Europa komen. Niets is minder waar: als je naar de data kijkt, zie je dat de Middellandse Zee voor één derde van de asielzoekers de toegang tot Europa vormt. Minstens zo belangrijk is de route via de lange oostgrens. En bovendien komt één derde van de asielzoekers gewoon legaal binnen, via het vliegtuig, op bijvoorbeeld een werk- of studievizum.

7. Toch begrijp ik niet waarom vluchtelingen honderden euro's betalen om in een gammele boot te stappen. Waarom nemen ze niet allemaal het vliegtuig?

We roepen opnieuw de hulp in van onze Zweedse professor Hans Rosling.

<https://youtu.be/YO0IRsfrPQ4>

Dat wil zeggen: vluchtelingen willen niets liever dan het vliegtuig nemen. Ze hebben daar eigenlijk ook het recht op, maar de luchtvaartmaatschappijen zijn bang dat ze een boete krijgen als ze economische migranten aan boord nemen. En dus weigeren ze uit voorzorg iedereen die geen visum heeft.

8. Wacht even - dus die professor zegt dat ons grensbeleid indirect verantwoordelijk is voor duizenden slachtoffers?

Ja. Sinds afgelopen mei houden wetenschappers van de Vrije Universiteit bij hoeveel mensen er omkomen aan de zuidgrens van Europa. Tussen 1990 en 2013 waren het er 3.188. Let wel: het gaat hier om geregistreerde doden. In werkelijkheid zijn er veel meer mensen omgekomen. Zo zijn er volgens de Internationale Organisatie voor Migratie in 2014 maar

liefst 2.223 vluchtelingen verdronken in de Middellandse Zee. Begin deze week stond de teller voor 2015 al op 2.760. Het aantal slachtoffers neemt, kortom, snel toe.

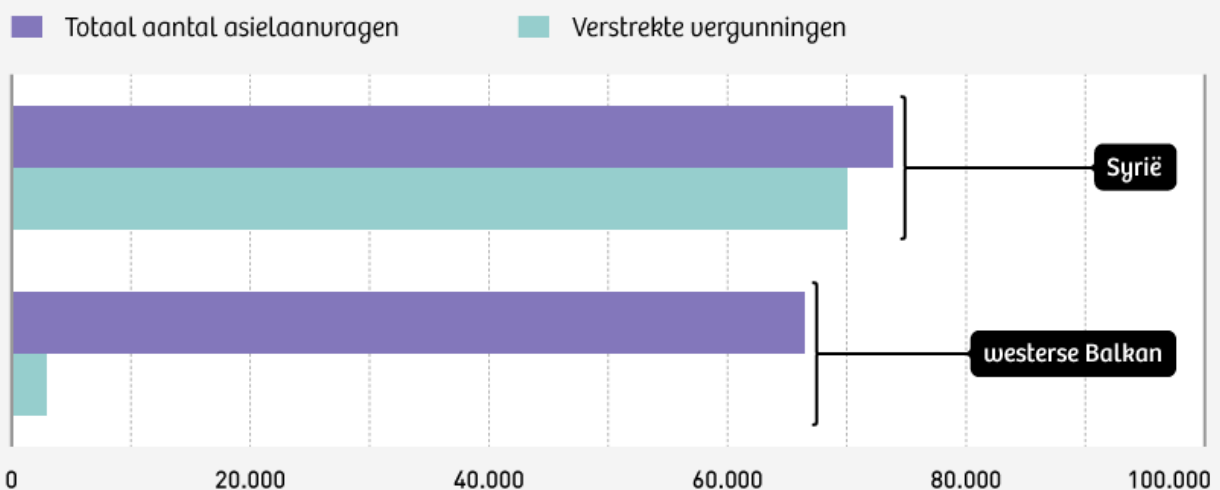
9. Dat is verschrikkelijk. Toch vraag ik me af: zitten hier niet veel economische 'gelukzoekers' bij?

Je hoeft geen professor te zijn om te bedenken dat de Syriërs die hun land ontvluchten vrijwel allemaal oorlogsvluchtelingen zijn. Zij krijgen dan ook bijna altijd asiel, net als de meeste vluchtelingen uit Eritrea, Irak en Afghanistan.

Maar het is belangrijk om te weten dat nog niet zo lang geleden - begin dit jaar - asielzoekers uit de Westelijke Balkan de grootste groep vormden. Vooral uit [Kosovo](#) en Servië staken tienduizenden mensen de grens over. Dit zijn economische migranten op zoek naar werk. Zij misbruiken het asielsysteem eigenlijk: ze weten dat ze teruggestuurd worden, maar in de tussentijd kunnen ze soms wel illegaal werk doen en/of een uitkering ontvangen.

Het verschil in asielaanvragen en verstrekte vergunningen

tussen mensen uit Syrië en de westerse Balkan in de EU (+ Noorwegen en Zwitserland), 2014

Bron: EASO. (1 juni 2015)

10. Oké, ik begrijp best dat we iets aan het vluchtelingenprobleem moeten doen. Maar toch, ondertussen wordt er ook op onze ouderenzorg bezuinigd.

Volgens de [begroting](#) van 2015 geeft Nederland 632 miljoen euro uit aan asielzoekers. Hier zit alles bij in: van de Immigratie- en Naturalisatiedienst tot de asielzoekerscentra. 632 miljoen euro is natuurlijk een groot bedrag, maar relatief gezien valt het mee. Het is 0,24 procent van de totale overheidsuitgaven.

Ter vergelijking: aan de ouderenzorg gaf de overheid in 2013 ongeveer 7 procent van haar budget uit - bijna 30 keer zoveel dus. Op de opvang van vluchtelingen wordt bovendien flink bezuinigd. In 2013 was het budget nog 746 miljoen; in 2018 moet dat zijn gedaald naar 582 miljoen.

11. Nog even hoor, maar zijn die Syriërs niet al rijk zat? Waarom zouden ze anders allemaal een smartphone hebben?

De journalist James O'Malley [geeft](#) in de Britse krant *The Independent* een helder antwoord op deze vraag: omdat mobiele telefoons relatief goedkoop zijn en - zeker als je een lange reis maakt - heel nuttig. En bedenk: de wereld bestaat al lang niet meer uit louter rijke landen, waar mensen hippe telefoons kunnen kopen, en arme landen waar mensen verhongeren. De meeste landen zitten ergens tussen die uitersten in. Syrië was voor de uitbraak van de oorlog geen rijk land, maar ook niet arm.

12. Je bedoelt dat de vluchtelingen die hier komen relatief gezien juist wat rijker zijn?

Precies. Naarmate andere landen rijker worden, moeten we dan ook op méér migranten rekenen, niet minder. Reizen is immers een kostbare aangelegenheid - een ticket op een van die gammele bootjes kost al gauw duizend euro. De écht arme sloebers komen überhaupt hun land niet uit of blijven onderweg steken in Turkije, Libanon of Jordanië.

13. Wat een uitzichtloze situatie is dit. Kun je nu eindelijk over de oplossingen beginnen?

Jazeker. We kunnen een hek om Nederland zetten, het Vluchtelingenverdrag opzeggen en al onze humanitaire pretenties vaarwel zeggen. Dan moeten we dus ook ophouden met ons druk maken over verdronken kinderen. Niet ons probleem.

14. Doe even normaal, natuurlijk is dit ook ons probleem. Zijn er geen oplossingen waar mijn geweten mee kan leven?

Die zijn er ook ja. Het goede nieuws is dat Europa al het beste asielsysteem ter wereld heeft. Het slechte nieuws is dat dit systeem nagenoeg onbereikbaar is. We bouwen steeds hogere muren die er niet voor zorgen dat er minder mensen komen, maar dat migranten steeds gevaarlijkere routes nemen. En juist doordat er geen veilige wegen naar Europa zijn, kunnen mensensmokkelaars handenvol geld verdienen.

Dat [kan](#) anders. We kunnen migranten de kans geven om al buiten Europa asiel aan te vragen - precies wat staatssecretaris Klaas Dijkhoff (Veiligheid en Justitie, VVD) nu voorstelt. Degenen die recht hebben op een vluchtelingenstatus kunnen vervolgens gewoon met het vliegtuig komen.

Maar op de korte termijn zal dit de vluchtelingenstroom natuurlijk niet stoppen. Als we willen voorkomen dat er nog meer mensen sterven, zullen we dan ook veilige routes naar Europa moeten creëren. We zouden ook meer kunnen investeren in de opvang in de regio en in bijvoorbeeld Griekenland en Bulgarije. En we zouden vluchtelingen eerlijker kunnen verdelen over Europa, met een verdeelsleutel die we gezamenlijk afspreken.

15. Kan ik zelf nog iets doen voor vluchtelingen in Nederland?

Natuurlijk. Allereerst kun je politici oproepen om echt aan de slag te gaan met de bovenstaande oplossingen. Teken een petitie, demonstreer en stuur een verontwaardigde tweet de wereld in. Er zijn inmiddels ook tientallen [initiatieven](#) om iets concreets te doen. Op de site [ikwilietsdoenvooreenvluchteling.nl](#) [staan](#) ze allemaal op een rij. Bedenk: geld doneren is bijna altijd effectiever dan spullen geven. De kosten om de spullen te vervoeren wegen vaak niet op tegen het nut van nog een tweedehands winterjas.

Dit stuk is gebaseerd op de vele artikelen die de correspondenten Karel Smouter en Maite Vermeulen in de afgelopen twee jaar over migratie schreven. Een eerdere versie is voorgelegd aan wetenschappers van de Vakgroep Migratierecht van de Vrije Universiteit. Zij beantwoorden op hun ['Verblijfblog'](#) allerlei andere vragen over vluchtelingen.